Lógaruppskot: broyting í lækking av pensjónum

Trivnaðarnevndin 20. apríl 2023

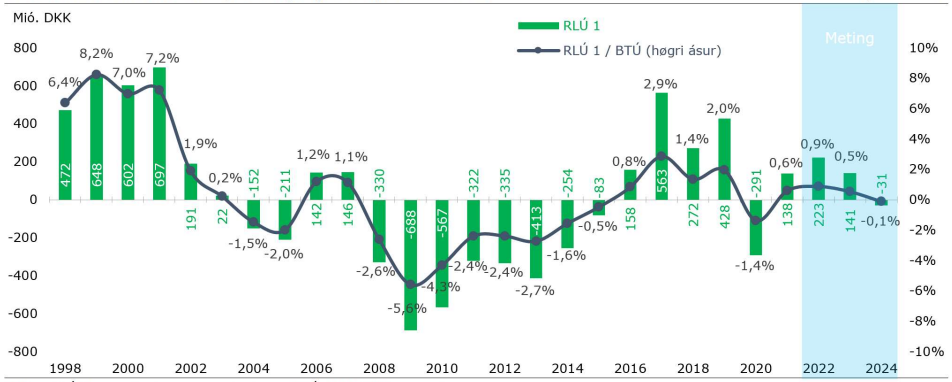
Yyvirlit – evni á skrá

- Haldføri - hava vit ráð?
- Gongdin í pensjónum samanbering við lønarvøksturin - fingið sín lutfalsliga part?
- Støðan hjá pensjonistum samanborið við løntakarar - eru pensjonistar verri fyri?
- Niðurstøðan - gera lógarbroytinganar um fíggjarligt rásarúm er, og vit fáa størri útboð av arbeiðsmegi.
- Vísa farnu broytingar eitt økt útboð at arbeiðsmegi?

Føroyski búskapurin er ikki haldførur!

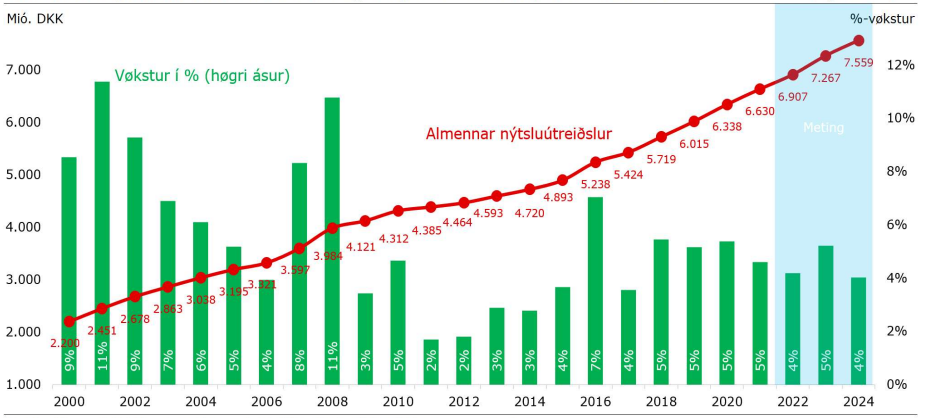
Gongdin higartil

Landskassaúrslitið RLÚ, vanligir postar, 1998-2024 **Mynd I 16**

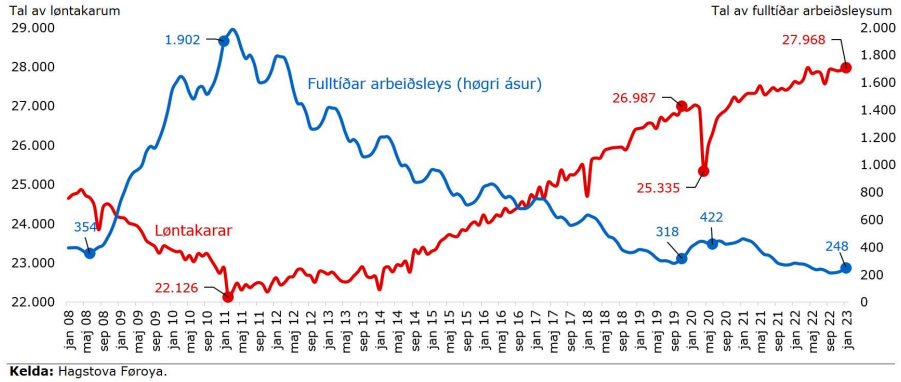
Viðm.: RLÚ í leypandi prísum og sum brøkur av BTÚ. 2022-2024 eru metingar.
Kelda: Gjaldstovan, Fíggjarmálaráðið og Búskaparráðið.

Almennar nýtsluútreiðslur í mió. kr. og árligur %-vøkstur, 2000 til 2024 **Mynd I 13a**

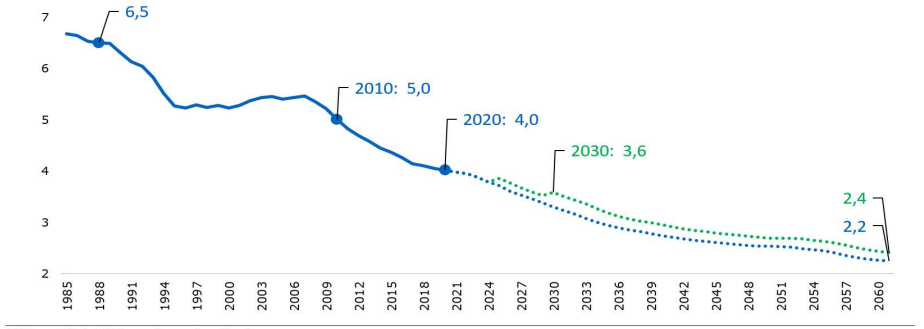
Kelda: Uppgerð hjá Hagstovu Føroya árini 2000-2021, 2022-2024 eru egnar metingar.

Tal av løntakarum og fulltíðar arbeiðsleysum, árstíðarjavnað, jan-08 til jan-23 **Mynd I 19a**

Kelda: Hagstova Føroya.

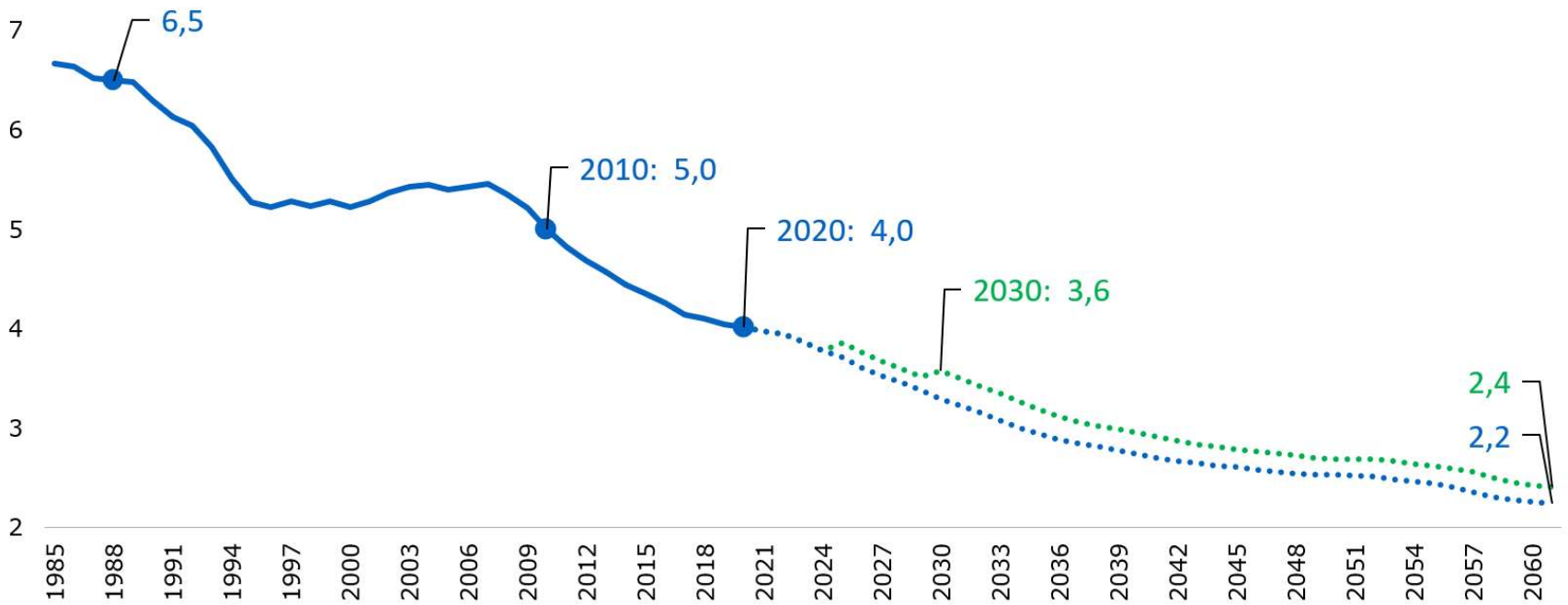
Eldrabylgja, 1985-2061

Viðm.: 2021-2061 eru framroknaði tøl.
Kelda: Hagstova Føroya.

Demografiskar avbjóðingar

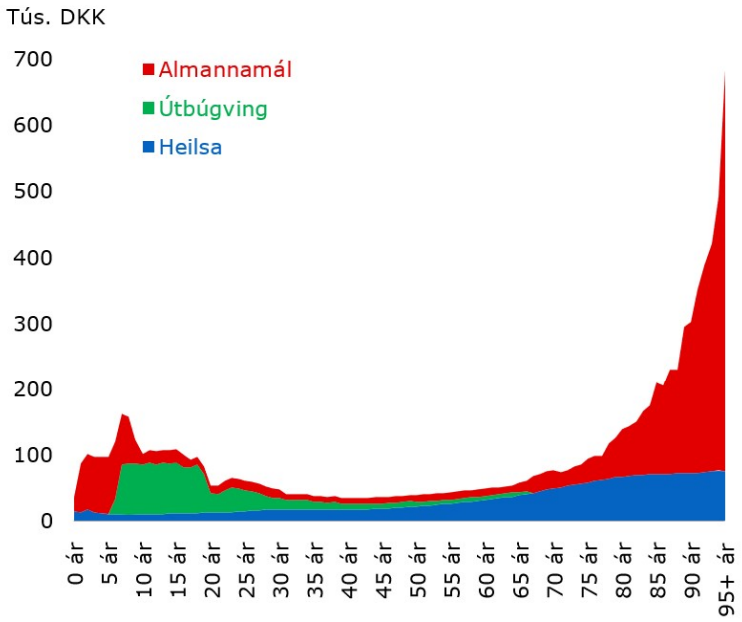
Tal av fólki í arbeiðsførðum aldri fyri hvønn pensjónist, 1985-2061 **Mynd I 17b**

Viðm.: 2021-2061 eru framroknaði tøl.
Kelda: Hagstova Føroya.

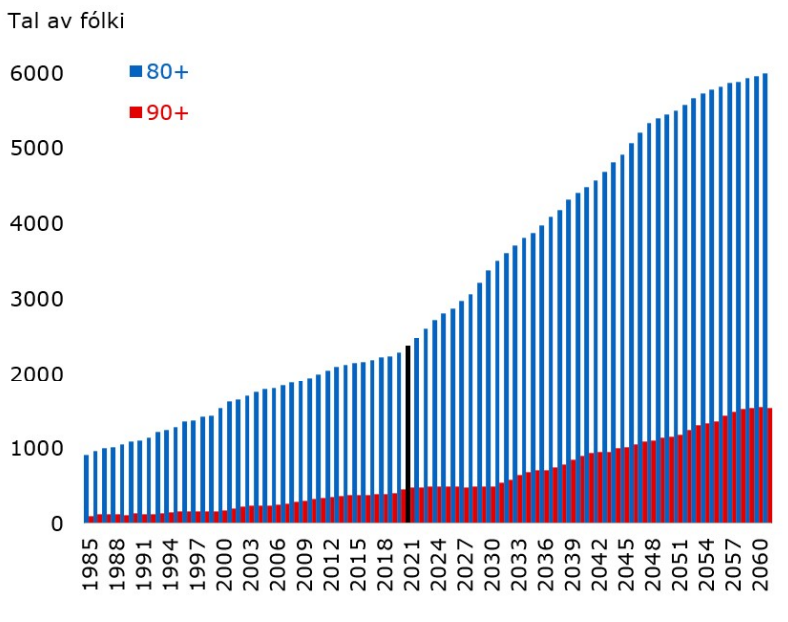
Demografiskar avbjóðingar

Einstaklinga útreiðslur til nýtslu býtt á aldur

Viðm.: Nýtsluútreiðslur fevna um útreiðslur til eitt nú eldrarøkt og barnaansing. Nýtsluútreiðslur fevna ikki um veitingar, so sum fólkapensjón, heilsutrygd og ÚS.
Kelda: Hagstova Føroya (COFOG), DREAM, Finansministeriet, Landsfólkayvirlitið, Almannaverkið, Tórshavnar kommuna, Roðin, NBH, Studni, Gjaldstova Føroya (LKS), Undirvísingarstýrið.

Tal av 80+ og 90+ ára gomlum í búfjøld, 1985-2060

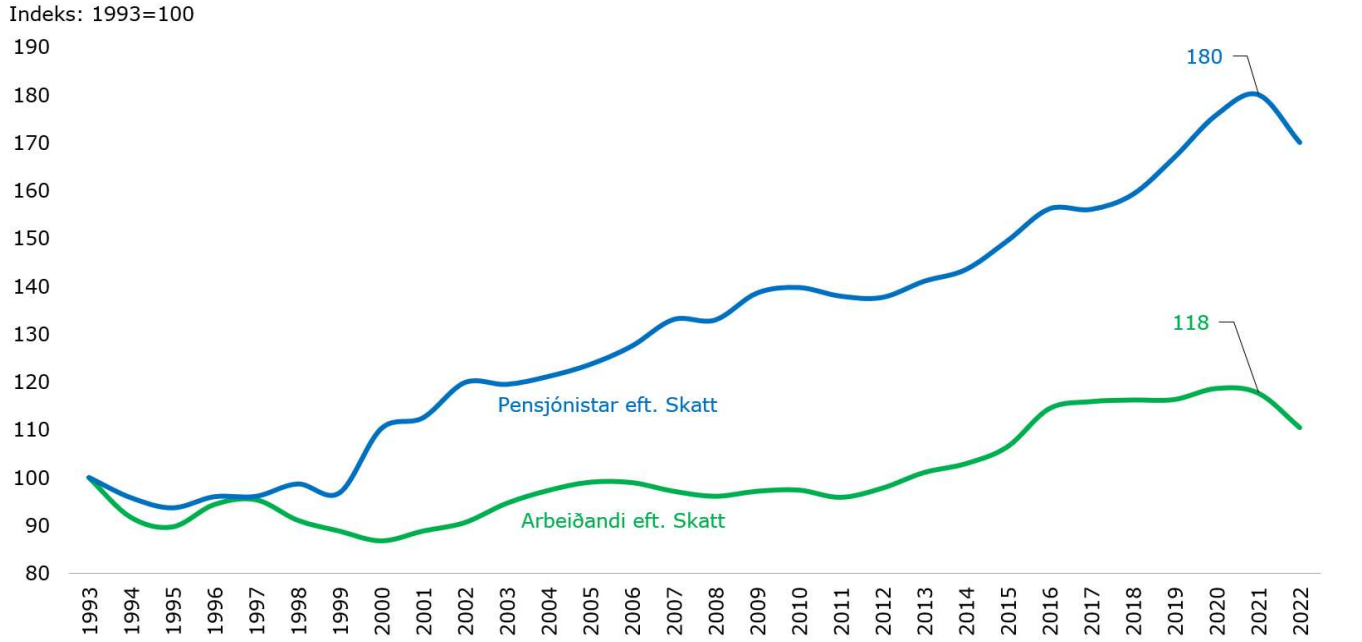
Viðm.: 2021-2061 eru framroknaði tøl.
Kelda: Hagstova Føroya.

Gongdin í pensjónum; samanbering við lønarvøksturin - fingið sín lutfalsliga part?

Gongd í tøkari inntøku hjá pensjónisti og einum løntakara limur í starvsmannafelagnum

Gongdin í realari inntøku

Realur pensjónsvøkstur og realur lønarvøkstur fyri útvaldan lønarbólk, 1993-2022

Viðm.: Mynd tekur útgangsstøði í støkum fólkapensjónisti uttan aðra inntøku. Fyri arbeiðandi verður útgangsstøði tikið í støkum persóni uttan børn við løntum arbeiði samsvarandi lønarflokk 4, stig 7 í sáttmála Starvsfelagsins. Árini undan 2009 er sjúkrakassagjaldið sett eftir sjúkrakassagjaldinum í Tórshavnar kommunu frá 2002-2009. Kringvarpsgjaldið er skráðsett sum skattur frá 1997 og frameftir. Allir aðrir skattir eru stillaðir eftir galdandi skattatalvum í inniverandi ári (kommunuskattur og kirkjuskattur eitt miðal úr øllum kommunum í landinum).

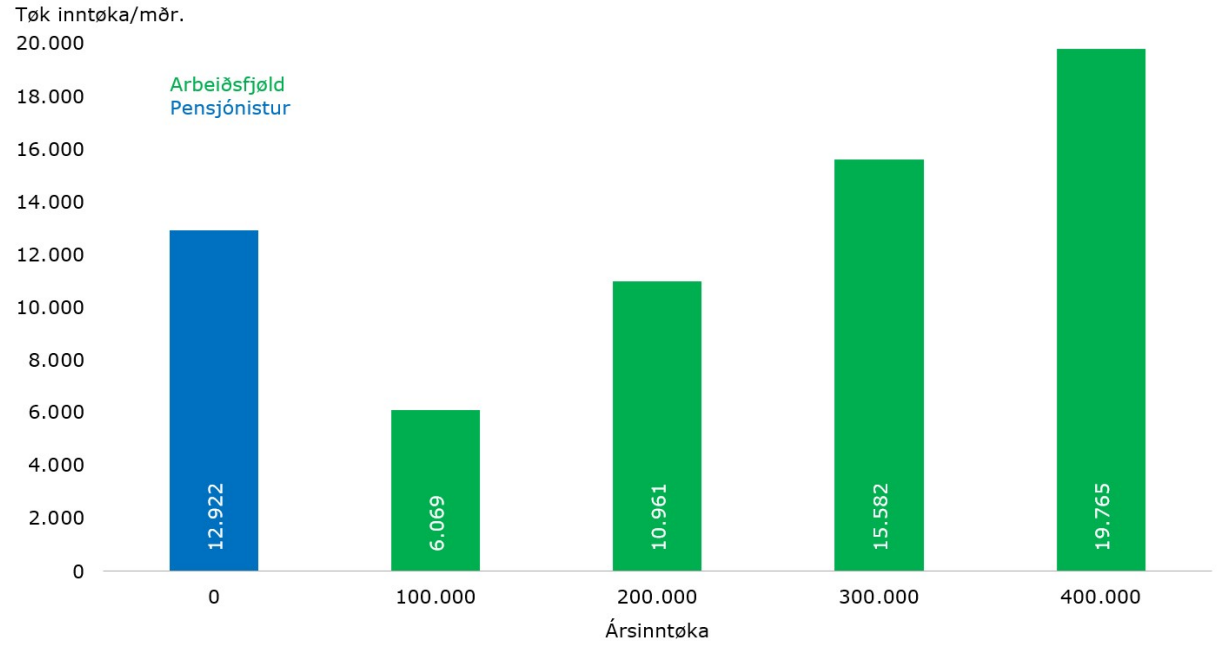
Kelda: Almannamálaráðið, Fíggjarmálaráðið, Taks.

Støðan hjá pensjonistum samanborið við løntakarar - eru pensjonistar verri fyri?

Inntøkan hjá pensjónisti eftir skatt

Skipanin í dag

Tøk inntøka við givnari ársløn hjá arbeiðandi í arbeiðsfjøld og pensjónist uttan aðra inntøku

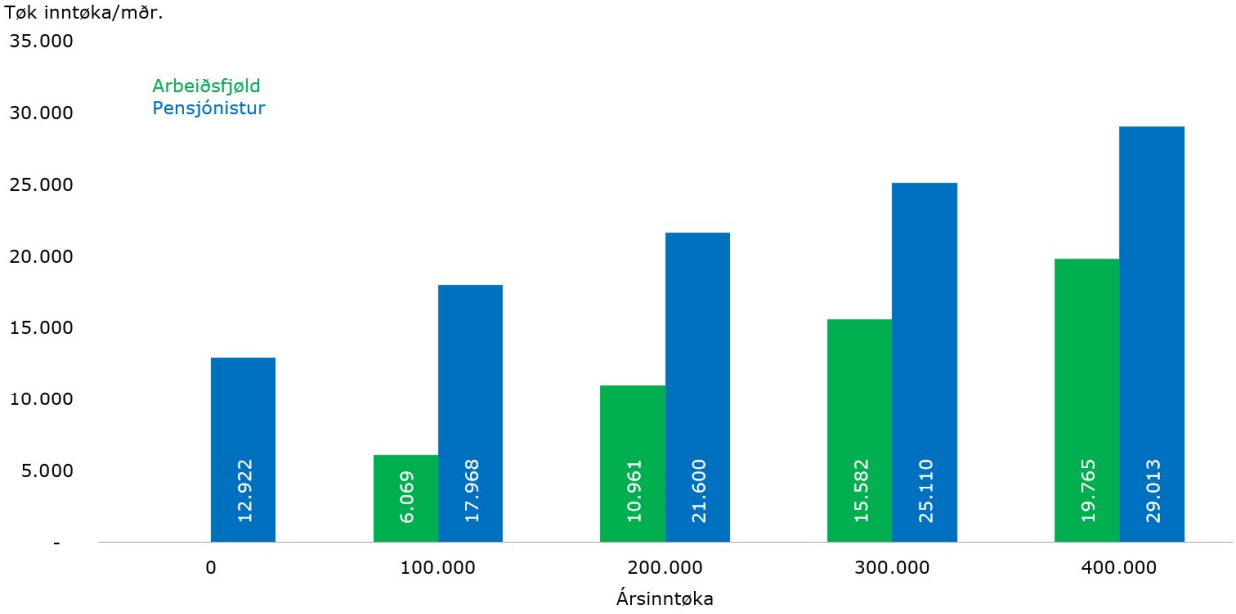

Viðm.: Mynd tekur útgangsstøði í støkum pensjónisti. Grundupphædd í pensjónini er skattafrí, og fólkapensjónistar gjalda ikki arbeiðsmarknaðargjøld fyri uttan Heilsutrygd (175 DKK/mðr. + 0,7% av skattskyldugari inntøku). Harafturat er Kringvarpsgjaldið hjá pensjónisti 50 DKK/mðr., meðan persónur í arbeiðsfjøld skal gjalda 150 DKK/mðr.
Landsskattur er ásettur eftir skattatalvum hjá Taks, arbeiðsmarknaðargjøld á 5% umframt Heilsutrygd. Kommunuskattur er ásettur á 20% og kirkjuskattur er ásettur á 0,6% (miðal fyri kommunurnar).

Kelda: Taks, Almannamálaráðið

Skipanin í dag

Tøk inntøka við givnari ársløn hjá arbeiðandi í arbeiðsfjøld og pensjónisti (við mótrokning)

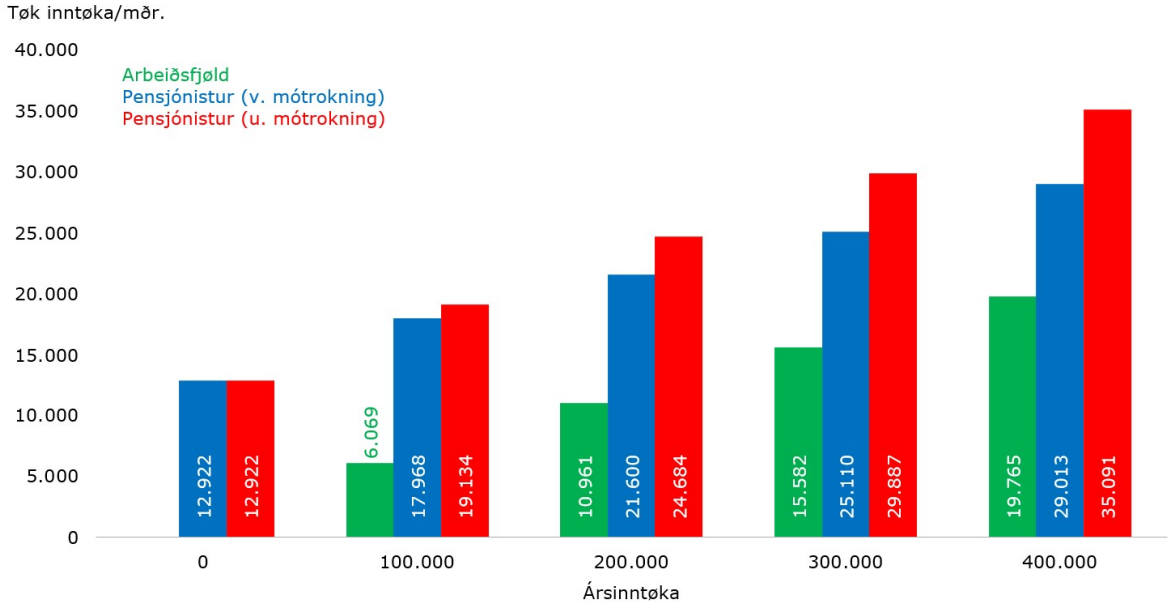

Viðm.: Mynd tekur útgangsstøði í støkum pensjónisti. Grundupphædd í pensjónini er skattafrí, men verður mótroknað 20% eftir aðra inntøku á 45.000 DKK, og hareftir verður viðbót mótroknað við 25%. Arbeiðsløn hjá pensjónistum er sett at hækka við 15% eftir pensjónsaldur er rokkin (flestu alment løntu hava sáttmálasetta eftirløn á 15%), hetta tí at viðkomandi ikki framhaldandi skal spara upp í tvungnari egineftirløn.
Fólkapensjónistar gjalda ikki arbeiðsmarknaðargjøld fyri uttan Heilsutrygd (175 DKK/mðr. + 0,7% av skattskyldugari inntøku). Harafturat er Kringvarpsgjaldið hjá pensjónisti 50 DKK/mðr., meðan persónur í arbeiðsfjøld skal gjalda 150 DKK/mðr. Landsskattur er ásettur eftir skattatalvum hjá Taks, arbeiðsmarknaðargjøld á 5% umframt Heilsutrygd. Kommunuskattur er ásettur á 20% og kirkjuskattur er ásettur á 0,6% (miðal fyri kommunurnar).

Kelda: Taks, Almannamálaráðið

Lógaruppskotið

Tøk inntøka við givnari ársløn hjá arbeiðandi í arbeiðsfjøld og pensjónisti (við og uttan mótrokning)

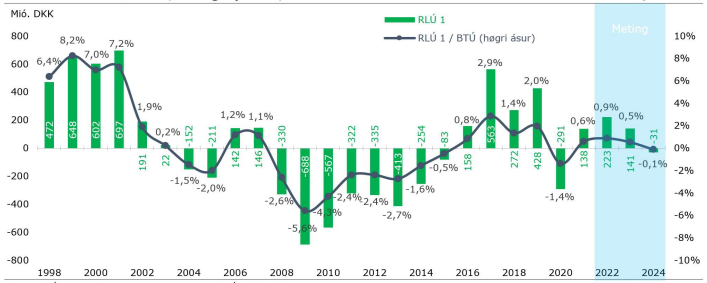

Viðm.: Mynd tekur útgangsstøði í støkum pensjónisti. Grundupphædd í pensjónini er skattafrí, men verður mótroknað 20% eftir aðra inntøku á 45.000 DKK, og hareftir verður viðbót mótroknað við 25%. Arbeiðsløn hjá pensjónistum er sett at hækka við 15% eftir pensjónsaldur er rokkin (flestu alment løntu hava sáttmálasetta eftirløn á 15%), hetta tí at viðkomandi ikki framhaldandi skal spara upp í tvungnari egineftirløn.
Fólkapensjónistar gjalda ikki arbeiðsmarknaðargjøld fyri uttan Heilsutrygd (175 DKK/mðr. + 0,7% av skattskyldugari inntøku). Harafturat er Kringvarpsgjaldið hjá pensjónisti 50 DKK/mðr., meðan persónur í arbeiðsfjøld skal gjalda 150 DKK/mðr. Landsskattur er ásettur eftir skattatalvum hjá Taks, arbeiðsmarknaðargjøld á 5% umframt Heilsutrygd. Kommunuskattur er ásettur á 20% og kirkjuskattur er ásettur á 0,6% (miðal fyri kommunurnar).

Kelda: Taks, Almannamálaráðið

Niðurstøðan;
- gera lógarbroytinganar um fíggjarligt rásarúm er, og vit fáa størri útboð av arbeiðsmegi.

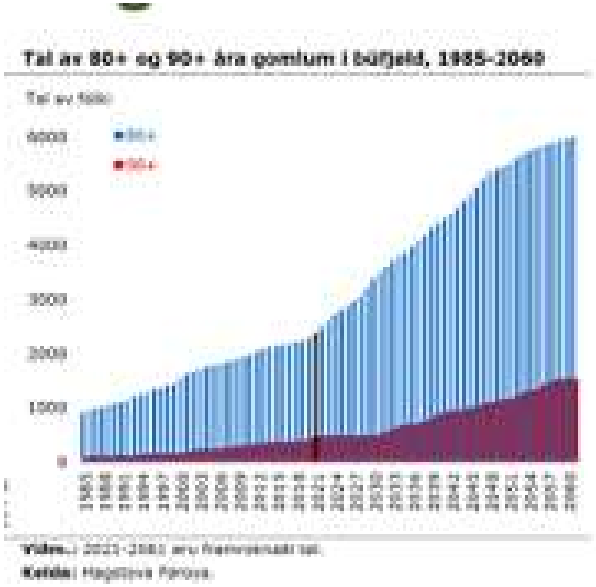
Landskassaúrslitið RLÚ, vanligir postar, 1998-2024 **Mynd I 16**

Viðm.: RLÚ í leypandi prísum og sum brøkur av BTÚ. 2022-2024 eru metingar.
Kelda: Gjaldstovan, Fíggjarmálaráðið og Búskaparráðið.

Gongdin í realari inntøku

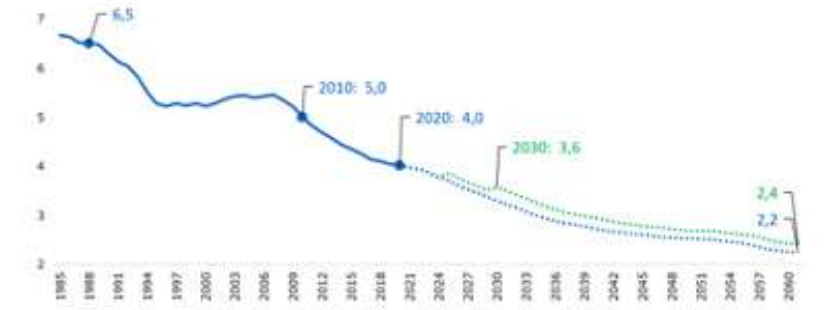

Skipanin í dag

Tal av fólki í arbeiðsførðum aldri fyri hvønn pensjónist, 1985-2061 **Mynd I 17b**

Viðm.: 2021-2061 eru framroknað tal.
Kelda: Hagstova Føroya.

Niðurstøðan - gera broytinga um rásarúm er og vit fáa størri útboð av arbeiðsmegi.

Vísa farnu broytingar eitt økt útboð at arbeiðsmegi?

Fallandi arbeiðsluttøka hjá pensjónistum

Arbeiðsfjøld 67-74 ár skift á arbeiðsmarknaðarstøðu og 1 ára aldur (2019 og 2022)

	2019			2022			Broyting 2019-2022		
	Arbeiðs fjøld	**Fólkatal**	**Arbeiðs-fjøld í %**	**Arbeiðs fjøld**	**Fólkatal**	**Arbeiðs fjøld í %**	**Arbeiðs fjøld**	**Fólkatal**	**Arbeiðs fjøld í %**
67 ár	360	524	**69**	326	538	**61**	-34	14	**-8**
68 ár	316	543	**58**	277	514	**54**	-39	-29	**-4**
69 ár	282	542	**52**	272	547	**50**	-10	5	**-2**
70 ár	221	557	**40**	228	504	**45**	7	-53	**6**
71 ár	184	495	**37**	182	524	**35**	-2	29	**-2**
72 ár	135	478	**28**	158	526	**30**	23	48	**2**
73 ár	111	419	**26**	129	534	**24**	18	115	**-2**
74 ár	98	411	**24**	112	469	**24**	14	58	**0**
Tilsamans	1.707	3.969	**43**	1.684	4.156	**41**	-23	187	**-2**

Kelda: Hagstova Føroya

Veksur arbeiðsútboðið?

Í Danmark:

For tusindvis af pensionister vil der fremover være en ekstra gevinst ved at tage en ekstra tørn på arbejdsmarkedet. Fra 1. januar 2023 vil pensionister ikke længere opleve modregning i pensioner som følge af arbejdsindtægt, hverken i folkepensionens grundbeløb og pensionstillæg som følge af egen indtægt eller som følge af ægtefællens eller samlevers indtægt.

Det forventes, at det nye lovforslag vil medføre udgifter for ca. 450 mio. kroner og øge det strukturelle arbejdsudbud med 1.050 personer, når det er fuldt indfaset i 2025. Lovforslaget er fuldt finansieret.

Leinkja: Folkepensionister vil ikke længere blive modregnet på grund af arbejdsindtægt (bm.dk)

1.050 fleiri í arbeiðsútboðið í Danmark

Er økta arbeiðsútboðið á 150 ársverk realistiskt?

Um ikki -> kostarmikið uppskot

Niðurstøða

-> Tað er rímuligt at mótrokna

-> Annars vinnur pensjónisturin væl meira enn lønmóttakarin sum hevur forsyrgjaraskyldur

Takk fyri

Effekt av at mótrokningini:
Fallandi arbeiðsluttøka hjá pensjónistum

Arbeiðsfjøld 67-74 ár skift á arbeiðsmarknaðarstøðu og 1 ára aldur (2018-2022)

	2018			2019			2020			2021			2022			2019-2022
	Arbeiðs fjøld	Fólkatal	Arbeiðs fjøld í %	Arbeiðs fjøld	Fólkatal	Arbeiðs fjøld í %	Arbeiðs fjøld	Fólkatal	Arbeiðs fjøld í %	Arbeiðs fjøld	Fólkatal	Arbeiðs fjøld í %	Arbeiðs fjøld	Fólkatal	Arbeiðs fjøld í %	Arbeiðsfjøld, broyting
67 ár	392	553	**71**	360	524	**69**	357	547	**65**	316	519	**61**	326	538	**61**	**-8**
68 ár	319	550	**58**	316	543	**58**	308	519	**59**	304	545	**56**	277	514	**54**	**-4**
69 ár	271	565	**48**	282	542	**52**	267	533	**50**	276	515	**54**	272	547	**50**	**-2**
70 ár	215	504	**43**	221	557	**40**	201	540	**37**	212	528	**40**	228	504	**45**	**6**
71 ár	172	484	**36**	184	495	**37**	161	551	**29**	178	530	**34**	182	524	**35**	**-2**
72 ár	140	428	**33**	135	478	**28**	148	489	**30**	150	548	**27**	158	526	**30**	**2**
73 ár	117	421	**28**	111	419	**26**	102	469	**22**	117	478	**24**	129	534	**24**	**-2**
74 ár	80	417	**19**	98	411	**24**	87	415	**21**	94	456	**21**	112	469	**24**	**0**
Tilsamans	1706	3922	**43**	1707	3969	**43**	1631	4063	**40**	1647	4119	**40**	1684	4156	**41**	**-2**

Kelda: Hagstova Føroya